

Milorad Pavić

DRUGO TELO

VEŠTAČKI MLADEŽ

Beograd, 2014.

DRUGO TELO

Pobožni roman

Novo, dopunjeno izdanje

JASMINI MIHAJLOVIĆ

Pisac ove knjige izmišljen je, ostale ličnosti su mahom postojale. Bogorodičin kladenac pominjan na ovim stranicama, nalazi se kraj kuće Presvete Deve Marije u gradu Efesu, koji je danas u Turskoj. Takođe postoji prsten iz ove priče. Videli smo ga kod jedne naše prijateljice. On menja boje u zavisnosti od stanja tela onoga ko ga nosi. Živela su i dva pisca o kojima ovaj roman govori – Gavril Stefanović Venclović (cca 1680–1749?) i Zaharija Orfelin (1726–1784). Jedan je prebivao u Sent Andreji, u Ugarskoj, a drugi jedno vreme u Veneciji. Njihova dela koja se ovde pominju i navode mogu se i danas pročitati. Orfelin je u Veneciji kod tamošnjeg štampara i izdavača Teodosija objavio 1772. godine obiman životopis ruskoga cara Petra Velikog koji je ostao jedna od najlepše ilustrovanih knjiga onoga vremena, a danas se čita kao uzbudljiv roman. Aleksandar Puškin ga je imao u knjižnici i pažljivo proučio. Postojalo je u Veneciji XVIII veka i čuveno sirotište neizlečivih (Conservatorio degli incurabili). U celini uzev, zaista su živeli u svom vremenu mnogi likovi iz ove knjige, kao na primer muzičarka Zabetta, ili mletački inkvizitor XVIII veka Cristofolo Cristofoli, ali su se njihove sudbine zagubile u tami vremena, pa su ovde ponovo sročene.

SADRŽAJ

PRVI DEO

1. Tri mudre vode iz Efesa	11
2. Prsten od živog kamena	19
3. Mantra	24

DRUGI DEO

1. Kuća na kanalu čuda	33
2. Most sisa	38
3. Sirotište neizlečivih	47
4. Đavolji triler	59
5. Vaga iz Pompeje	65
6. Rukavica od zelene čipke	70
7. Zvučna nit	76
8. Komedijski slugu	80
9. Haljina od četiri nule	89

TREĆI DEO

1. Mavarska kafa s uljem pomorandže	101
2. Glinena armija	109
3. Biblioteka	115
4. Šetnja posle smrti, ili gde je bio?	120

ČETVRTI DEO

1. Ne sad!	127
2. Mitropolit dolazi	130
3. Kibelin osmeh	134
4. Bog i Mati Božija u sentandrejskome hramu Svetoga ikonopisca Luke	139
5. Na moru galije	145
6. Gozba	149
I Staja za jagnje božije	153
II Hrana za jagnje božije	155
III Telo	156
IV Drugo telo	158
V Slatkiši idu na kraju	161
7. Beda i prebeda	164
8. Pisma i onaj ko ih neće više pisati	169

PETI DEO

1. Hrana drugoga tela i Mont St. Michel	179
2. Sotona pije sok od jabuke	186
3. Poglavlje za one koji ne vole da misle	194
4. Snovi Lize Svift	203
5. Bunker u selu Babe	205
6. Poljubac u vrat	216

POST SCRIPTUM	219
---------------------	-----

DRUGO TELO

„Živi sporo, umri brzo.“

„Živi brzo, umri sporo.“

Reči na jednoj majici

PRVI DEO

1. TRI MUDRE VODE IZ EFESA

lepom žutom autobusu koji je kao dar japanske vlade kružio beogradskim ulicama začuo se zvuk mobilnog telefona. Mocart. Žena srednjih godina u astragan-skoj crnoj šubari čiji su se pramenovi mešali bez prelaza sa njenom vranom kosom počeo užurbano da pretura po svojoj torbici i džepovima. Mobilnog nigde nije bilo. Mobilni je opet zazvonio. To je opet bio Mocart. Čuo se iz džepa jednoga dečaka što se vozio kraj žene.

– To moj mobilni zvoni u vašem džepu – reče mu Liza Swift (jer to je bila ona) sa blagim stranim naglaskom.

– Pričajte mi malo o tome! – odseče dečak i baš tada Mocart se ponovo oglasi iz njegovog džepa.

– Zašto se gospodin ne javi na poziv, ako je mobilni njegov? – upita ironično Liza sa istim onakvim čudnim naglaskom.

Dečak je oklevao nekoliko trenutaka kao da nešto čeka. Autobus je usporavao pred stanicom na Terazijama. Kad vozilo stade, dečak izvadi damski mobilni *Nokia* iz džepa i javi se:

– Halo! Da?

Zatim siđe iz autobusa i pruži telefon Lizi s rečima:

– To je za vas. Traži vas muž!

Liza vrisnu, nekako na stranom jeziku, iskoči u poslednjem trenutku iz vozila, prihvati mobilni i viknu u slušalicu jedno izbezumljeno „Halo!“ Veza je bila prekinuta.

Naravno da na vezi nisam mogao biti ja, njen muž, jer sam već četrdeset dana počivao na beogradskom groblju u Ruzveltovoj ulici broj 50.

Pošto su se navršile prve sedmice žalosti, Elizabeth Swift, moja žena, tačnije udovica, održa mi pomen i otputova u selo Babe podno Kosmaja gde sam imao porodičnu kuću. Trebalo je obaviti neke pravne formalnosti vezane za moje tamošnje imanje. Sedela je i doručkovala u tremu koji je bio zastakljen raznobojnim prozorčićima. Tada joj prodoše kroz sećanje neke stvari iz našeg zajedničkog života, pre svega neobične okolnosti pod kojima smo se upoznali i stupili u brak.

Bilo je to ovako.

Pre svega moram da kažem da sam zašao u onaj uzrast kad se shvati da svake godine imamo loše dane. Kod mene oni su se jatili oko rođendana. Tada ponovo postajem beba, to jest hvatam svoje misli kao muve. Jednog od takvih dana otvorio sam elektronsku poštu i naišao na neko od pisama kakva upućuju žene koje nude erotsku vezu. Ispod tog pisma-klišea stajao je potpis neke *Elizabeth Swift* za koju dotle nikada nisam čuo. Bila je dodata i njena elektronska adresa. Gospođica Swift mi je pisala:

Hi!

I think we corresponded a long time ago, if it was not you, I am sorry. If indeed it was you, I could not answer you because my Mozilla mail manager was down for a long time and none of my friends could help me fix it. Therefore I no longer had your address.

I hope that you, with whom I corresponded, are still interested, though a lot of time has passed since then.

I really don't know where to start.

Maybe, you could tell me a little about yourself in the meanwhile since I lost our previous letters, what you look like now, how old you are, your hobbies and are you still in the search?

If it was you whom I wrote to and you are interested in getting to know me better I have a profile at: <http://ermo.org>.

I don't really know what else to say for now, when I'm hoping this is the right address. Let me know if you are interested. And I hope you won't run away when you see my picture.

*Au revoir
your devoted reader
Elizabeth Imola Swift*

U prevodu to bismo bi glasilo:

Zdravo!

Čini mi se da smo bili u prepisci pre mnogo vremena, ako to nisi bio ti, žao mi je. Ako si to ipak bio ti, nisam mogla da ti odgovorim jer je moj Mozilla-mail menadžer bio u trajnom raspadu tako da niko od mojih prijatelja nije mogao da ga popravi. Zato nisam više raspolagala tvojom adresom.

Dakle, nadam se da se ti, s kime sam se dopisivala, još uvek zanimaš za to, iako je prošlo mnogo vremena otad.

Zaista ne znam gde da počnem.

Možda bi mogao da mi kažeš nešto o sebi u međuvremenu otkad sam pogubila našu raniju prepisku, kako sada izgledaš, kojih si godina, kakav ti je hobi i da li si još u pretragama?

Ako si to bio ti kome sam pisala i ako te zanima da me bolje upознаš, imam fotografiju na: <http://ermo.org>.

Zaista ne znam šta bih još rekla sada, kada se nadam da imam tvoju pravu adresu. Javi mi ako si zainteresovan. I nadam se da nećeš pobeći čim vidiš moju sliku.

*Au revoir
tvoja odana čitateljka
Elizabeta Imola Svift*

Pismo sam pročitao i zaboravio pod osmehom koji pisci rezervišu za svoje čitateljke. Ali, Liza Imola Svift nije. Ona se ubrzo i lično pojavila u mom životu.

Ako ste pisac, verovatno će vam se dešavati da čitateljka kojoj se svidela vaša ljubav opisana u nekoj priči, ili čitalac kojeg ste primili da stanuje mesec dana u vašem romanu za svega nekoliko stotina dinara, reše da vam pošalju poklončić. Svi su ti pokloni neznatne nominalne vrednosti, ali imaju veliku virtualnu težinu.

Tako su se tokom godina u mom posedu našle razne stvari: ruski kućni duh od bojenog kamena, grčke brojanice, staklena sablja puna gruzijskog konjaka, sklapajuća ikonica, lula nekog čitaoca iz Francuske (koju nisam upotrebio jer se na tuđe lule ne puši), lepa kutija „havana“, koje sam sa uživanjem popuštao iako znam da taj duvan crnkinje iz Južne Amerike uvijaju kotrljajući ga preko svojih širokih butina.

Polu godine pošto sam primio pomenuto pismo i zaboravio ga, javila mi se ponovo gospođica Svift i zamolila da se sretnemo, jer ima poklončić za mene. Bila je u gradu. Našli smo se u kafeteriji *Que passa?* u ulici Kralja Petra. Ispostavilo se da je Liza Imola Svift mlađa nego što sam očekivao, da je veoma poslovna i uspešna u svojoj struci i da je iz isto tako uspešne porodice. Oči su joj bile uokvirene crnom bojom, i izgledale su kao da su inkrustirane belim kvarcom, kristalom i smolom. Podsećale su na šminsku čuvenih egipatskih statua iz IV dinastije, što nije bilo slučajno s obzirom na njenu struku. Pravo ime joj je bilo jedva izgovorljivo: Amava Arzuaga Eulohija Ihar-Svift. Imola joj je bio nadimak, a ime Elisabeth. Majka joj je poreklom bila iz plemićke aragonske loze Ihar, od nje je Liza nasledila naviku da uveče zaspi sa knjigom u rukama, a pradedu po ocu iz Engleske, gde je u trenutku prosvetljenja kupio u jednom pozorištu ložu do kraljevske i ste kao imetak izdajući tu ložu pod zakup svakome ko je hteo da bude viđen na predstavama u susedstvu krunisanih glava. Liza je od muških predaka naučila da svoj život, svoje postupke i odnose može da udesi kao vrt: kao voćnjak sadila ga je i zalivala po planu. I kalemila...

U prvi mah saznajući sve ovo, imajući na umu da je arheolog, pomislio sam da se ona zanima za moj rad istoričara. Ali, ne, ona je izručila na sto gomilu mojih romana tražeći da joj ih potpišem. Zato je bila tu.

Iz Turske, gde je povremeno radila na iskopavanju drevnih gradova, donela mi je na poklon jednu bočicu za koju sam u prvi mah pomislio da nosi neko maloazijsko mirisno ulje. Otvorio sam je i pomirisao. Nije imala miris. Moja čitateljka se nasmejala.

– Unutra je voda – rekla je – treba da je popiješ.

U bočici je stvarno bila voda, popio sam je i odmah čuo priču koja ide uz nju i вреди je čuti.

– Efes je drevni antički grad na maloazijskoj obali Egejskog mora – pričala mi je Elizabeta – čuven je kao luka u kojoj je vekovima iskrcavana karavanska roba iz Azije da bi nastavila dalje morskim raspućima. Grad je od davnina poznat i kao kulturno mesto „velikih majki.“ Najpre je tu bio hram Kibeles, frigijske majke bogova i prirode. Kada je on srušen, od tog kamena podignut je hram grčkoj boginji Artemidi, koja je bila večno devica, zaštitnica prirode i dece. Tu se, u Efesu, završio i ovozemaljski put Bogorodice. U „Jevanđelju po Jovanu“ (19:25–7) piše:

„A stajahu kod krsta Isusova mati njegova, i sestra matere njegove Marija Kleopova, i Marija Magdalina. A Isus vidjevši mater i učenika koga ljubljaje gdje stoje reče materi svojoj: ženo ! eto ti sina! Potom reče učeniku: eto ti matere! I od onoga časa uze je učenik k sebi.“

Tako se i zbilo. Posle Hristove smrti i uskrsnuća, njegova mati, Devica Marija i Sveti apostol Jovan, koji o svemu ovome svedoči, odoše zajedno u Efes i tu se nastaniše. Tu su i okončali svoj ovozemaljski život. U Efesu je zatim, nad temeljima Artemidinog hrama i od njene građe, podignuta crkva, a potom i bazilika, čiji ostaci se još vide. Seldžuci su na tome mestu sagradili džamiju, koja je jedna od retkih na svetu bez minareta. Dakle, i ona je ostala samo sa „ženskim“ obeležjem, jer minare podseća na mušku energiju koja stremlji ka nebu, a kube na dojku koja se nudi zvezdama i Mesecu. Tako su „velike majke device“, svoj kamen dodavale jedna drugoj kroz stoleća i milenije.

Tu, međutim, ne zastaje Lizina priča. Negde u XIX veku jedna monahinja iz Nemačke, neka Ana Katarina Emerih, usnila je Efes i u tom gradu, koji nikad nije videla, tačno mesto gde se nalazi pod slojem zemlje kuća u kojoj je Bogorodica provela poslednje godine svoga života na Zemlji. Taj san monahinja je objavila u knjizi i na osnovu toga godine 1891. sveštenici „lazareni“ su iskopalili na označenome mestu kuću. Za tu građevinu se veruje

da je ona, u kojoj je u Efesu boravila i predstavila se Mati Božija. Njena kuća ima kuhinju i iza nje spavaću sobicu, a uz kuću izvire lekovita voda. Zovu je „Bogorodičin izvor.“ To su tri lepo ozidana vrela tako da svako od njih ima zasebnu kamenu nišu. I svoju tajnu. Naime, jedno vrelo daruje onog ko se napoji *zdravljem*, drugo *srećom*, a treće *ljubavlju*. Legenda ne kaže koja baš od te tri vode donosi sreću, koja daje zdravlje, a koja poklanja ljubav. Pri tome, ništa vam ne vredi da kušate od svake vode pomalo, jer lekovita je samo ona prva sa koje ugasite žeđ...

Liza je pila sa srednjega vrela, a sa levog je u bočicu uhvatila malo vode da ponese meni na poklon. No, priča se ni tu nije zadržala. Zahvatajući vodu moja čitateljka opazi da je između dva kamena uglavljena ceduljica. U nadi da će nešto više doznati o tajnama izvora, uzela ju je i pročitala. Na cedulji je bio upisan jedan broj i nešto kao šifra:

Sorriso di Cibeles: 1266

Pomalo razočarana, uvila je bočicu u cedulju i krenula dalje.

Njen posao vodio ju je preko Minhena i ona je odsela nekoliko noći u hotelu *Kempinski – Četiri godišnja doba*. Rešila je da se malo provede. Doručkovala je šampanjac i jagode, ručala u gostionici punoj Ruskinja i ljubavnih parova na kojoj je pisalo: *DORUČAK SLUŽIMO DO 16 ČASOVA*

DAS FRÜHSTÜCK BIS ZUM 16 UHR WIER SERVEN!

Posle ručka je otišla u Pinakoteku da vidi najranije tipove računara i zbirku stolica, kupila kod *Dallmayer*-a mešavinu čaja „Snežni valcer“ i uživala ostrige. Kupila je dve šolje za čaj za svoj budući brak. Bile su ogromne, od lake tvari i providne. U hotel se vratila umorna, ali srećna, preplivala je četiri-pet puta bazen na krovu *Kempinskog* i sišla u svoju sobu. Na stolu je našla posetnicu hotela s naznakom kakvo je vreme sutra očekuje, a s druge strane posetnice bila je ponuda za prijatan san: ni manje ni više šest vrsta jastuka koje su gosti mogli da naruče i dobiju iste večeri. Bili su im tu na raspolaganju obični jastuci s vunom, zatim